

Handläggare
Petter Bergeå
Telefon: 08-508 33 648

Förslag till förändringar av reglerna för VAL

Kontorsutlåtande med anledning av promemorian ”Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå behörighetsgivande examen genom VAL”

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat promemorian ”Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL” på remiss. Utbildningsförvaltningen lämnar synpunkter på remissen i form av ett kontorsutlåtande.

Promemorian innehåller förslag som gör det möjligt för fler att läsa inom den särskilda satsningen VAL (vidareutbildning för lärare). Utbildningsförvaltningen är i huvudsak positiv till de förändringar som föreslås.

Bakgrund/Ärendet

Kommunstyrelsen har skickat promemorian ”Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen genom VAL” (KS 2019/1540) på remiss.

Utbildningsförvaltningen lämnar synpunkter på remissen i form av ett kontorsutlåtande, då remisstiden inte medger behandling av utbildningsnämnden.

Vidareutbildning av lärare och förskollärare (nedan kallat VAL) är en särskild satsning på vidareutbildning för yrkesverksamma lärare och pedagogisk personal inom förskolan. Satsningen syftar till att yrkesaktiva lärare och förskollärare med studieerfarenhet, men som saknar en lärar- eller förskollärarexamen, ges möjlighet att läsa in en sådan på en kortare tid än en reguljär lärarutbildning. Ett antal krav ställs upp för att kunna antas och examineras inom VAL. Den sökande ska bland annat kunna nå examinationsmålen genom studier om högst 120 poäng (motsvarande 2 års heltidsstudier) för en lärarexamen och högst 90 högskolepoäng för en förskollärarexamen (motsvarande 1,5 års heltidsstudier).

I promemorian föreslås ett antal förenklingar av regelverket. Idag ställs krav på att yrkesverksamheten ska ha skett vissa specifika datum. Dessa datum föreslås att tas bort.

Kraven på att inneha en anställning som förskollärare för att kunna antas till förskolläraryt utbildning inom VAL tas också bort. Istället föreslås att möjligheten att läsa till förskollärare inom VAL även ska omfatta anställda inom förskolan som har genomfört kvalificerade arbetsuppgifter som vanligen vilar på förskollärare, även om de inte varit formellt anställda som förskollärare. Vidare införs möjlighet att genomföra prov för att validera kunskaper inför antagningen till VAL.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för personal och kompetensförsörjning. Samverkan har skett med avdelningen för utveckling och samordning, förskoleavdelningen, grundskoleavdelningen och gymnasieavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Kompetensförsörjningen av lärare och förskollärare är en av de största och viktigaste utmaningar skolan och förskolan har att hantera. Det är mot bakgrund av den bristsituation som råder angeläget att det finns goda möjligheter för de som har relevant studie- eller yrkeserfarenhet att validera sina erfarenheter och korta vägen till en lärar- eller förskolläraryt examen. Det är därför positivt att förändra reglerna så att fler har möjlighet att läsa lärarutbildningen inom VAL. Det är också positivt om möjligheten att läsa till förskollärare inom ramen för VAL även omfattar andra yrkeskategorier än anställda förskollärare. Förvaltningen lämnar samtidigt följande synpunkter.

Förbättra möjligheterna att kombinera studier och arbete genom att tillåta anställning av obehöriga lärare under längre tid när arbete kombineras med behörighetsgivande studier. Utbildningen inom VAL är utformad för att genomföras parallellt med arbete som lärare eller förskollärare; utbildningen är utformad för att genomföras på halv- eller kvartsfart och för att antas inom VAL krävs att den sökande ska vara verksam lärare. I praktiken innebär det oftast att skolan/huvudmännen medverkar och främjar lärarens deltagande. Det kan vara i form av att planera schemat så att läraren kan genomföra studierna parallellt med arbete och ibland också att studierna sker med någon form av ekonomisk ersättning. Arbetsgivaren är dock, med vissa undantag, förhindrad att träffa överenskommelser om anställning av obehöriga lärare som sträcker sig längre tid än ett år, samtidigt som utbildningen inom VAL kan

pågå i upp till 4 år. För läraren är det förknippat med osäkerheter att påbörja studier utan att vara trygg med hur förutsättningarna för försörjning ser ut under studieperioden.

I utredningen SOU 2018:17 avsnitt 11.3.1 ”Med undervisnings-skicklighet i centrum – ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling”, föreslås vissa justeringar i skollagen. Förslaget innebär i korthet att huvudmän ska kunna göra tidsbegränsade anställningar av obehöriga lärare under längre tid än ett år i de fall anställningen kombineras med studier som leder till en behörighetsgivande lärarexamen. En sådan förändring skulle förenkla och öka möjligheterna för såväl huvudmän som obehöriga lärare att läsa in en lärarutbildning parallellt med arbete.

Kravet på att arbetsgivaren ska intyga att den anställde inom förskolan ska ha medverkat i undervisningen bör tas bort. I promemorian föreslås att det behörighetskrav som innebär att en sökande ska ha varit verksam, och därmed anställd, som förskollärare i förskolan tas bort. Istället införs ett krav på att den sökande ska ha *medverkat i utbildningen* på en förskola. Förändringen öppnar för att främst barnskötare som arbetat i förskolan ska kunna studera till förskollärare inom VAL. För att säkerställa att den sökande har medverkat i undervisningen ska istället ett tjänstgöringsintyg bifogas där det framgår var den sökande har arbetat och vilka arbetsuppgifter den sökande har haft. Enligt förordningen ska den sökande ha haft mer kvalificerade arbetsuppgifter än vad som normalt vilar på en barnskötare. Exempelvis ska den anställde ha deltagit i planeringen och utformningen av den pedagogiska verksamheten i enlighet med förskolans styrdokument och mål. För att kunna läsa den kortare utbildningsvägen ska den sökande ha haft sådana uppgifter i minst åtta läsår.

För att en arbetsgivare ska kunna ställa ut ett tjänstgöringsintyg för arbete som skett flera år tillbaka i tiden behöver den i de flesta fall förlita sig på någon form av skriftlig dokumentation. I de flesta fall är dock dokumentationen begränsad till rena anställningsuppgifter såsom befattning, arbetsplats, anställningstid, med mera. Någon dokumentation av arbetets innehåll sker inte om det inte finns skäl för det. Det är också svårt att dra någon tydlig gräns för vad det innebär att delta i undervisningen inom förskolans område.

Sammantaget innebär det en stor risk att barnskötare som har relevant erfarenhet trots det inte kommer att kunna antas till utbildningen då de inte kan få fram intyg (eller att intyg utfärdas på

lösa grunder). Kravet på att en arbetsgivare ska intyga att den sökande har medverkat i undervisningen bör därför tas bort. Det kan i sammanhanget noteras att det grundläggande kravet, att den sökande ska kunna uppnå examinationsmålen för en behörighetsgivande examen inom ramen för en relativt kort utbildning, i sig innebär att det finns relevant yrkeserfarenhet och utbildning. Om det är mer lämpligt kan den sökande istället visa att han eller hon har relevanta erfarenheter och kunskaper genom särskilt prov enligt den modell som föreslås i promemorian.

Villkoret om att den sökande ska ha haft en anställning på dagen ett år före utbildningen påbörjas bör tas bort. Enligt förslaget ska den sökande för att kunna antas till utbildningen ha varit anställd som lärare i skolväsendet eller inom ramen för en anställning medverkat i undervisningen i förskolan den dag som infaller ett år innan utbildningen påbörjas (§ 17 p.2 samt § 18 p. 5). Skälet till att den sökande ska ha haft en anställning just denna dag framgår inte av motivtexterna. Regleringen bör enligt förvaltningens mening tas bort då det saknas skäl för en sådan detaljreglering.

Bilaga

Promemoria från Utbildningsdepartementet - Fler obehöriga lärare och förskollärare ska kunna nå en behörighetsgivande examen (2019-10-04, U2019/03260/UH)